

Aart van der Gaag (ABU) – rasoptimist

‘Voorspellingen komen zelden uit’

Ontslagvergoedingen inzetten voor opleidingen om langdurige inactiviteit te voorkomen. Het is een van zijn ideeën om de dreigende krapte op de arbeidsmarkt af te wenden. Aart van der Gaag is directeur van branchevereniging ABU (uitzendorganisaties). Een rasoptimist die niet in voorspellingen gelooft. ‘Mijn optimisme is gebaseerd op microwaarnemingen.’

TEKST: JANNES VAN DER VELDE, FOTO'S: JEROEN POORTVLIET

Nee, hij noemt geen naam van het betrokken bedrijf. Maar niet zo heel lang geleden plaatste een ABU-lid honderd uitzendkrachten bij een distributiecentrum. Vrijwel niemand wist dat de helft van die uitzendkrachten kort daarvoor nog in de bijstand zat, laat staan dat iemand kon vertellen welke vijftig dat waren. Zie je wel, zegt de uitdrukking op zijn gezicht. ‘Er is voldoende potentieel om de dreigende krapte op de Nederlandse arbeidsmarkt te pareren.’ Aart van der Gaag: ‘Nuggers, WW’ers, arbeidsongeschikten, wij roepen al sinds jaar en dag dat er een enorm potentieel schuilt onder de mensen die nu aan de kant staan. Een groot deel van die honderdduizenden is in staat te werken, als we maar de juiste maatregelen nemen. Vooral de overheid moet veel meer doen...’

Wat dan?

‘De sociale zekerheid veel activerender maken. In de periode van hoogconjunctuur van een paar jaar geleden met een krappe arbeidsmarkt, liep de gemiddelde duur van een WW-uitkering op naar zeven maanden. Terwijl bedrijven zaten te springen om personeel. Dat kan maar één ding betekenen: dat er onvoldoende

prikkels zijn om zo snel mogelijk weer aan de slag te gaan.’ ‘Wij hebben voorgesteld om iedere werkloze eerst verplicht langs het uitzendbureau te laten gaan. Ik weet zeker dat we de instroom in de WW dan enorm kunnen beperken, eenvoudigweg doordat mensen sneller weer een baan hebben.’ ‘Wat in ieder geval een slecht idee is, is het voorstel om bedrijven te verplichten hun eigen overtollige medewerkers te herplaatsen. Dat gaat alleen maar frustratie opleveren.’

‘Het is vaak moeilijk uit te leggen dat bemiddeling écht een vak apart is. Er liggen steeds grotere verantwoordelijkheden op het gebied van arbeidsbemiddeling bij de gemeenten. Maar gemeenten vinden vaak opnieuw het wiel uit en zijn te beperkt georiënteerd. Alsof de arbeidsmarkt ophoudt bij de gemeentegrens. Er zijn natuurlijk wel partijen die het goed kunnen en die het vereiste brede gezichtsveld hebben. Daar reken ik het UWV nadrukkelijk toe – en natuurlijk de uitzendbureaus.’ Glimlachend relativerend: ‘Maar dat laatste zal je niet verbazen.’ Zijn gedreven toon hervattend. ‘We doen 1,4 miljoen plaatsingen per jaar. Dat spreekt toch voor zich?’

Toegegeven, hij is een rasoptimist. Maar niet tegen beter weten in. ‘Mijn optimisme is gebaseerd op microwaarnemingen. Ik heb het zien gebeuren bij grote ontslagrondes als die van de RDM (de Rotterdamse Droogdok Maatschappij waar midden jaren negentig honderden werknemers werden ontslagen – red.), maar ook bij veel kleinere reorganisaties. Het lukt altijd om grote aantallen mensen naar een nieuwe baan te krijgen. Wat je doet, is het stapelen van de mogelijkheden. Subsidies, fiscale faciliteiten, opleiding, intensieve begeleiding. En dan een goede bemiddelaar die de zaken bij elkaar brengt.’

Snelle denker, indringende spreker. ‘Ons wordt vaak verweten dat we bij bemiddeling van probleemgroepen alleen de krenten uit de pap halen. Een onzinnig verwijt gebaseerd op wonderlijke rechtvaardigheidsgevoelens. Alsof de kansarmen meer waard moeten zijn dan de kansrijkeren. Van een groep uitkeringsgerechtigden wil je er zoveel mogelijk aan het werk krijgen. Ga je dan beginnen bij de minst kansrijken, de grootste probleemgevallen? Om vervolgens de anderen te weinig aandacht te geven? Onzin. Je kijkt naar de totale groep en kiest de strategie om een zo groot mogelijk deel van die mensen aan de slag te helpen. Natuurlijk begin je dan bij

‘Voorspellingen gaan uit van ongewijzigd beleid. Maar in de praktijk zie je dat men zich aanpast aan de omstandigheden en verwachtingen’

'Het gaat om continu opleiden zodat werknemers voorbereid zijn op hun volgende baan of functie'

de kansrijksten. Dat doen gemeenten, dat doen uitzenders.'

ONTSLAGVERGOEDING

Om zijn ideeën over de verwachte krapte op de arbeidsmarkt van de komende decennia uiteen te zetten, grijpt Van der Gaag graag terug op de aanbevelingen van de commissie-Bakker uit 2008. Dat rapport kreeg nooit de politieke aandacht die het volgens velen verdiende omdat direct na verschijning de kredietcrisis uitbrak en de redding van het bankwezen alle aandacht opslokte. Naast voorstellen om de sociale zekerheid activerender te maken, adviseerde de toenmalige TNT-topman Bakker

onder meer om een einde te maken aan het fenomeen ontslagvergoeding. Dat is een idee dat Van der Gaag bijzonder aanspreekt. 'Het gaat om continu opleiden zodat werknemers voorbereid zijn op hun volgende baan of functie. Werkgevers hebben geld beschikbaar voor afkoopsommen. Waarom dat geld niet inzetten voor scholing? Dat is een logische gedachtegang: niemand werkt meer levenslang bij dezelfde baas, functies veranderen voortdurend en veranderen steeds sneller. De levenscyclus van functies wordt steeds korter...' Korte denkpauze. 'Dat er nu scholings-subsidies verdwijnen, is in dat verband zeer jammer...'

THERMOMETER

Als voorman van de uitzendbranche houdt Van der Gaag de thermometer van de Nederlandse arbeidsmarkt in de hand. Uitzendorganisaties merken veranderingen op de arbeidsmarkt het eerst en lopen ongeveer een jaar voor op de rest van de economie. Gaat het slecht in het uitzendwezen, dan krijgt de rest van het land het een jaar later voor de kiezen.

Dat geldt ook voor de krapte op de arbeidsmarkt. Hij heeft het afgelopen decennium al een paar keer meegemaakt: een lage vervullingsgraad – een vakterm voor het percentage aanvragen van bedrijven waarvoor uitzendbureaus daadwerkelijk een tijdelijke kracht leveren – omdat er onvoldoende uitzendkrachten beschikbaar waren. Van der Gaag: 'We hebben nu een paar keer meegemaakt dat we op frictiewerkloosheid zaten, zeg maar zo'n 4 procent. Dan hebben we het over zo'n 300.000 werklozen.'

Aart van der Gaag

De loopbaan van Aart van der Gaag (62) is helemaal verweven met de Nederlandse arbeidsmarkt. Die loopbaan bracht hem van de collectieve sector – onder meer directie-functies bij een arbeidsbureau, de sociale werkvoorziening en de zorg – naar het commerciële uitzendwezen. De econoom Van der Gaag (afgestudeerd aan de Erasmus Universiteit in 1974) was directeur bij Start (nu USG) en bestuursvoorzitter bij Vedior Nederland voordat hij in 2000 aantrad als directeur van de ABU. Van der Gaag is een veelgevraagd spreker over de arbeidsmarkt en aanverwante thema's. Zijn observaties en inzichten deelt hij dagelijks met vooral professionele volgers via Twitter: @aartgaag.

50 jaar ABU

De Algemene Bond Uitzendondernemingen (ABU) is de grootste werkgeversorganisatie in de uitzendbranche. De ruim 400 leden vertegenwoordigen meer dan 60 procent van de markt. De organisatie werd opgericht in 1961, toen het uitzendwerk nog in de kinderschoenen stond, en behartigt de belangen van de bedrijven in een van de grootste (groei)sectoren van Nederland. De uitzendbranche vervult per jaar 1,4 miljoen tijdelijke banen door de inzet van bijna 750.000 uitzendkrachten. Samen realiseren de ABU-leden per jaar meer dan 298 miljoen uitzenduren. Uitzendbureaus die lid willen zijn van de ABU moeten voldoen aan hoge kwaliteitseisen op het gebied van veiligheid op de werkvloer, gedragsregels, arbeidsvoorwaarden en afdracht van sociale premies. Leden van de vereniging worden periodiek gescreend op nakoming van hun kwaliteitsverplichtingen. Meer informatie: www.abu.nl.

'Ja, de arbeidsmarkt zal opnieuw krap worden,' beaamt hij. Maar hij plaatst wel z'n vraagtekens bij de huidige voorspellingen. 'Bij iedere voorspelling eigenlijk. We hebben tijdens de internetzeepbel verhalen gehoord over het einde van het fenomeen werkloosheid. *Nooit meer werkloosheid*, heette het. Een paar jaar eerder was *baanloze groei* de term die het sentiment over de arbeidsmarkt uitdrukte. Maar zelden komt een voorspelling uit. In 2004 voorspelde het Centraal Planbureau dat er in 2011 4.000 Polen in Nederland zouden wonen. Weet je hoeveel het er nu zijn?' Als het stil blijft aan

de andere kant van de tafel: '250.000. Tweehonderdvijftigduizend!'

PSYCHOLOGIE

'We hebben heel lang de psychologie in de economie onderschat. Pessimisme versterkt zichzelf en optimisme ook. We zijn óf te pessimistisch óf te optimistisch. Voorspellingen houden per definitie geen rekening met reacties van mensen, van bedrijven, van beleidsmakers. Natuurlijk liegen de demografische voorspellingen niet. Maar als er een kindertekort is, zul je altijd zien dat opeens het aantal geboorten stijgt.

De CPB-voorspelling over Polen in Nederland werd achterhaald doordat wij in 2006 de eerste Polen naar Nederland haalden om moeilijke vacatures te vervullen, productiebanen. Voorspellingen gaan uit van ongewijzigd beleid. Maar in de praktijk zie je dat men zich aanpast aan de omstandigheden en verwachtingen. Bedrijfsleven en vakbonden zijn nu zeer actief met het vormgeven van nieuwe arbeidsverhoudingen. Lees het *Sociaal manifest* dat AWVN met een aantal vakbonden publiceerde. Natuurlijk gaat dat zijn effect hebben...' ■